

Z GEOGRAFIĄ
PRZEZ ŚWIAT

MAGDALENA
JANKUN

SCENARIUSZ LEKCJI GEOGRAFII dla III etapu edukacyjnego

opracowany w ramach projektu

„Tworzenie programów nauczania oraz scenariuszy lekcji i zajęć wchodzących w skład zestawów narzędzi edukacyjnych wspierających proces kształcenia ogólnego w zakresie kompetencji kluczowych uczniów niezbędnych do poruszania się na rynku pracy”

dofinansowanego ze środków Funduszy Europejskich w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, 2.10 Wysoka jakość systemu oświaty

Warszawa 2019

Redakcja merytoryczna – Anna Kasperska-Gochna
Recenzja merytoryczna – Alicja Węsierska-Kwiecień
Agnieszka Stanuszkiewicz
dr Beata Rola
Agnieszka Ratajczak-Mucharska

Redakcja językowa i korekta – Altix

Projekt graficzny i projekt okładki – Altix

Skład i redakcja techniczna – Altix

Warszawa 2019

Ośrodek Rozwoju Edukacji
Aleje Ujazdowskie 28
00-478 Warszawa
www.ore.edu.pl

Publikacja jest rozpowszechniana na zasadach wolnej licencji Creative Commons –
Użycie niekomercyjne 4.0 Polska (CC-BY-NC).
<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.pl>

Temat

Co miało wpływ na rozmieszczenie gleb na świecie?

- Adresat: Uczeń klasy I szkoły ponadpodstawowej
- Miejsce: gabinet geograficzny
- Czas realizacji: 1 godzina dydaktyczna

Podstawa programowa

VI. Pedosfera i biosfera: proces glebotwórczy, typy gleb, strefowość i piętrowość gleb oraz roślinności.

Uczeń: 2) wyróżnia cechy głównych rodzajów gleb strefowych i niestrefowych, wyjaśnia ich rozmieszczenie na Ziemi oraz ocenia przydatność rolniczą.

Cel ogólny lekcji: zapoznanie uczniów z głównymi rodzajami gleb strefowych i niestrefowych oraz z ich przydatnością rolniczą.

Kompetencje kluczowe

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje cyfrowe.

Cele szczegółowe operacyjne

- wskażesz na mapie świata rozmieszczenie gleb strefowych i niestrefowych;
- wskażesz cechy charakterystyczne gleb strefowych i niestrefowych;
- podasz przykłady powiązań między klimatem, roślinnością a glebami;
- ocenisz przydatność rolniczą gleb.

Metody/formy pracy

wykorzystanie narzędzi ICT, metoda burza mózgów, poster, metoda „gadająca ściana”, metoda światła drogowych, praca indywidualna, w parach, w grupach oraz całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne

Podręcznik, e-podręcznik do geografii, tablica interaktywna, tablety/komputery, mapa fizyczna świata, atlasy geograficzne, zasoby internetu.

Narzędzia TIK do wykorzystania na tej lekcji: aplikacja Learning Apps, epodreczniki.pl/a/DV4EXUBAh, zasoby internetu.

Przebieg lekcji: Faza wstępna

1. Nauczyciel wyświetla na tablicy multimedialnej cele lekcji.
2. Rozpoczyna zajęcia zapytaniem skierowanym do całego zespołu klasowego: co oznaczają terminy: gleby strefowe i astrefowe? Dyskusja dydaktyczna.

Faza realizacyjna

1. Uczniowie pracują w parach. Wyszukują w atlasach geograficznych map przedstawiających rozmieszczenie gleb na świecie. Dokonują analizy położenia gleb. Nauczyciel prosi o podanie wniosków, które im się nasuwają, np.: że gleby strefowe wykazują zależność od klimatu i roślinności, zajmują większą powierzchnię niż gleby niestrefowe.
2. Uczniowie odczytują z mapy typy gleb strefowych i niestrefowych. Chętna osoba z klasy wskazuje przykłady tych gleb na mapie fizycznej świata.
3. Praca w grupach. Na posterze uczniowie wypracowują zadania do wylosowanej strefy klimatycznej: klimat i roślinność, typy gleb oraz ich główne cechy oraz przydatność rolniczą.
4. Grupa I – gleby strefowe: strefa klimatów okołobiegunowych i strefa klimatów okołorównikowych;
5. Grupa II – gleby strefowe: strefa klimatów zwrotnikowych i podzwrotnikowych;
6. Grupa III – gleby strefowe: strefa klimatów umiarkowanych ciepłych i chłodnych;
7. Grupa IV – gleby niestrefowe.
8. „Gadająca ściana” – zespoły prezentują wyniki swojej pracy, rozmieszczenie omawianych gleb wskazują na wyświetlonej na tablicy multimedialnej mapie z rozmieszczeniem głównych typów gleb na świecie.
9. Nauczyciel wyświetla dla porównania tabelę z epodręcznika *Rodzaje gleb strefowych w zależności od warunków klimatycznych*. Dyskusja.

Faza podsumowująca

1. Nauczyciel dokonuje oceny pracy jednej wylosowanej grupy. Prosi uczniów o dokonanie samooceny. Nauczyciel bierze przy ocenianiu pod uwagę wkład, zaangażowanie i możliwości uczniów.
2. Sposób podsumowania lekcji z uwzględnieniem celów: Quiz – runda bez przymusu. Uzupełnienie słowne niedokończonych zdań: Dziś nauczyłam/nauczyłem się..., Zrozumiałam/zrozumiałem..., Przypomniałam/przypomniałem sobie..., Zaskoczyło mnie...
3. Na zakończenie gra dydaktyczna w wykorzystaniu Learning Apps learningapps.org/389177

Komentarz metodyczny

Scenariusz jest uniwersalny, nie zawiera żadnych barier, może być modyfikowany do pracy z uczniami z SPE oraz może być dostosowany do potencjalnych możliwości uczniów. Scenariusz jest zgodny z wielospecjalistyczną oceną poziomu funkcjonowania ucznia.

Zaleca w podsumowaniu zajęć wykorzystywanie metody świateł drogowych, która uwzględnia uczniów z SPE oraz pozwala nauczycielowi na monitorowanie postępów ucznia z SPE. Za pomocą kolorowych kartek uczniowie oceniają osiągnięcie każdego z celów: kolor zielony – umiem, potrafię, wiem, rozumiem, kolor żółty – mam wątpliwości, nie jestem pewna/pewien czy dobrze rozumiem, kolor czerwony – nie wiem, nie potrafię, nie umiem, nie rozumiem. Metoda daje natychmiastową informację nauczycielowi, do którego celu czy zagadnienia powinien powrócić. W pracy z uczniami z SPE jednym z najprostszych sposobów jest modyfikacja ćwiczeń, zadań i poleceń, polegająca na dostosowaniu zadań, tak by były one wykonywalne przez uczniów o niższym potencjale i propozycji zadań trudniejszych dla uczniów zdolnych. Nauczyciel powinien stosować różne sposoby pracy z uczniem w odniesieniu do SPE: pomoc w czytaniu poleceń i treści zadań, dokładną analizę treści i utwierdzenie się, że uczeń rozumie, wydawanie krótkich i konkretnych poleceń, wydłużenie czasu na pracę z tekstem i wykonanie prac pisemnych, sprawdzanie stopnia zrozumienia tekstu i poleceń, zapis trudnych, nowych terminów na tablicy, zwracanie uwagi uczniom na poprawność zapisów oraz ćwiczenia utrwalające, pomoc w wykonywaniu rysunków, schematów.

W pracy z uczniem zdolnym propozycją jest stosowanie zadań/ćwiczeń wspomagających rozwój uzdolnień geograficznych poprzez kształcenie umiejętności analizowania i wyjaśniania prawidłowości przestrzennych na podstawie różnych źródeł informacji geograficznej, w tym danych statystycznych.

Przy ocenie ucznia z SPE obowiązuje zasada indywidualizacji. Wystawiona ocena nie może wynikać z porównania osiągnięć z innymi uczniami. Musi być wielostronna. Należy przy jej wystawieniu wziąć pod uwagę indywidualne osiągnięcia ucznia oraz zdobyte nowe umiejętności, wkład pracy, zainteresowanie i aktywność na zajęciach. Nauczyciel powinien stosować ocenianie kształtujące, które eliminuje stres związany z ocenianiem. Powinien udzielać informacji zwrotnej dotyczącej wiedzy i umiejętności uczniów, w tym uczniów SPE. Stosowanie samooceny między innymi poprzez zaproponowaną technikę świateł drogowych. Dobór metod i narzędzi kontroli należy do nauczyciela, bo on zna uczniów najlepiej.